

Dialogisia menetelmiä uraohjaukseen

Helena Aarnio

Hämeen ammattikorkeakoulu/Ammatillinen
opettajakorkeakoulu

helena.aarnio@hamk.fi

Tavoitteet

- osata erottaa dialogi muista keskustelumuodoista
- syventää ymmärrystä dialogista työvälineenä uraohjauksessa ja verkostotyössä
- saada käsitystä dialogisista menetelmistä, joilla on vaikutusta vuorovaikutuksen onnistumiseen
- saada menetelmällisiä työkaluja yhteistyöhön ja verkostoitumiseen

Monologisen puhekuulttuurin haittoja ohjaus- ja verkostotyössä?

- viestintä on yksisuuntaista
- auktoriteetit puhuvat
- puheenvuorot ovat pitkiä
- ohjataan ja neuvotaan kysymättä
- kerrotaan ainoita totuuksia, valmiita ajatuksia
- asiat paketoidaan nopeasti siistiksi kääröksi

Dialogi ohjaus- ja verkostotyössä

- mahdollistaa tiedonluomisen yhdessä
- antaa työkalut yhdessä ajattelemiseen
- yhteistyö perustuu erilaisille näkökulmille
- synnyttää luovia ratkaisuja
- uskalletaan keskustella

Vielä - miksi dialogia?

- ymmärrys ja osaaminen uudelle tasolle
- keskustelu on tehokasta ja tuloksellista
- kaikkien ajattelu on käytössä, pystytään hyödyntämään kollektiivista älykkyyttä
- syntyy jotain, mitä ei yhdelläkään ollut aiemmin
- yhteistyö on rentoa ja palkitsevaa

Dialogi - ei tavallista puhetta!

Dialogi eroaa ratkaisevasti:

- jutustelusta
- neuvottelusta
- väittelystä

Dialogi - ei tavallista puhetta

- dialogissa luodaan yhteistä ymmärrystä
- yhteinen ymmärrys; tiedetään miten keskusteluun osallistujat ajattelevat
- keskustelun tuloksena voi olla myös yhteisymmärrys
- dialogissa on sallittua olla kehitteillä
- dialogi on muuta kuin samanmielisten hymistelyä

Dialogin määritelmä

- Dialogi tarkoittaa tasavertaiseen osallistumiseen perustuvaa yhdessä ajattelemista ja perehtymistä johonkin asiaan tai toimintaan (Aarnio & Enqvist, 2001).
- **dia**; kautta, lävitse, **logos**; sanat, puhe, järki

Dialogin täyttämät ehdot

- keskustelijoiden asenne on ihmisystävällinen ja vastavuoroinen
- keskustelussa käytetään järkeä ”kirkkaasti”
- keskustelua synnytetään ja sitä kannatellaan tietyin työkaluin
- kaikkien osallistujien näkökulmat ovat mukana luomassa kokonaiskuvaa puheena olevasta asiasta

Kontaktinotto ja vastavuoroisuus

Dialogiosaaminen näkyy moninaisina vastaantuloina kohtaamisissa - ylipäätään siinä että reagoi toisen ihmisen suuntaan ja on sensitiivinen reagointipaikkojen löytämisessä.

Dialogin osataitoja

- vertaisena osallistuminen
- vuoron ottaminen ja vuoron antaminen symmetrisesti
- omien ennakkokäsitysten ja lähtöolettamusten esiin tuomisen ja syrjään vetämisen säätely
- sanatarkka vastaanottaminen, kuuntelu läsnäolevasti
- tiedusteleminen avoimin kysymyksin
- avainlausumien tunnistaminen, poiminta ja avaaminen

www.hamk.fi/dialogi

**Dialogilla syvätehoa oppimiseen -
web-palvelu, julkinen, kehitettiin
HAMKissa (2008)**

**Dialogia etsimässä ja oppimassa –
blogi <http://dialogipaikka.blogspot.com>**

Dialogiosaaminen

- **Dialogiosaamiseen kuuluu:**
 - I Dialoginen asenne
 - II Dialoginen toimintaote
 - III Dialogisen hetken synnyttämisen työkalut
 - IV Kokonaiskuvan rakentaminen

Dialogiset menetelmäkortit

- www.hamk.fi/diale
- DIALE -projekti (Dialogical Learning) oli kansainvälinen hanke (2010 – 2012), jossa kehitettiin ns. menetelmäkortteja dialogisen työskentelyn oppimiseen ja soveltamiseen

Dialogisia menetelmiä

- Keskusteluliput
- Olettamusten vankina
- Viivytä ja ihmettele
- Kuuntelen sanatarkasti
- Harjoita kuninkuuslajia – koe tiedustelemisen mahti
- Sieppaa kuumia sanoja
- Syväsukella pinnanalaiseen

Vertailua:

Miten ns. tavallinen keskusteleva ja dialoginen vuorovaikutustilanne eroavat toisistaan?

Epäsymmetriset roolit sudenkuoppana

Tavallisessa keskustelussa:

Toiset enimmäkseen vain
puhuvat.

Toiset enimmäkseen vain
kuuntelevat.

Symmetria

Dialogissa:

- puheenvuorot jakautuvat tasaisesti ja ne ovat suunnilleen yhtä pitkiä
- kaikki osallistuvat aktiivisesti
- jokainen ottaa vuoron ja antaa vuoron toiselle
- puhuminen ja kuunteleminen vuorottelevat

Kuuntelemisen sudenkuopat

Tavallisessa keskustelussa kuunnellaan:

- huolimattomasti
- asenteellisesti
- jos ollenkaan

Kuuntelemista häiritsee

- **Tavallisessa keskustelussa päänsisäistä ”kohinaa” :**
 - vahvat tunteet
 - mielensisäiset risteilevät ajatukset
 - kiire päästä itse puhumaan
 - itsellä on omasta mielestä parempi ajatus
 - ajatus että ymmärrän tai tiedän jo

Sanatarkka kuunteleminen

Dialogissa

- puhetta kuunnellaan sana sanalta, kaikki informaatio otetaan vastaan (ei siis kuunnella sieltä täältä ja itselleen sopivia tulkintoja tehden)
- sanatarkka kuunteleminen perustuu tiedostavaan läsnäoloon ja oman mielensisällön hetkikohtaiseen syrjään vetämiseen

Luulemisen minimointi

Dialogissa:

- kun kuuntelee sanatarkasti, silloin on mahdollista päästä selville toisen ajattelusta sellaisena kuin se hänen mielessään kulkee
- luulemisen ja kuvittelemisen haitat vähenevät ohjaustilanteissa ja yhteistyössä

Ennakkokäsitykset sudenkuoppana

Tavallisessa keskustelussa:

- senhetkiset käsitykset tai lähtöolettamukset saavat keskustelun usein hiipumaan kohta alkuunsa
- mielipiteet, uskomukset ja arvostukset törmäävät – jolloin törmäävät usein myös ihmiset
- käsitysten pönkittämisellä kannatellaan omaa egoa

Käsitykset ja kuunteleminen

Dialogissa:

- omat käsitykset ja lähtöolettamukset tiedostetaan
- ymmärretään, että käsityksillä on voimakas yhdessä pohtimista ja tekemistä edistävä tai ehkäisevä vaikutus
- kuunnellaan erilaisia käsityksiä
- käsityksiä pidetään ”vain” näkökulmina, jotka täydentyvät tai muuttuvat

Tiedustelemisen puute sudenkuoppana

Tavallisessa keskustelussa:

- osallistujat pääsevät harvoin avaamaan tarkemmin ajatteluaan
- ryhmän vetäjä on suurimman osan ajasta äänessä
- keskustelussa on vähän, jos ollenkaan, avoimia puhtaita kysymyksiä
- jos kysytään, kysymykset ovat muodoltaan suljettuja

Dialogin kuninkuuslaji!

Tiedusteleminen - kuninkuuslaji

- tiedustellaan avoimin puhtain kysymyksin toisen ajattelusta, toiminnasta ja myös tunteista
- hoksataan tiedustella usein
- tiedustellaan lisää aina siitä, mitä juuri kuultiin
- tiedustellaan myös ajattelua ja toimintaa uusille urille vievin kysymyksin
- tiedusteltaessa autetaan toista ajattelemaan ja löytämään itse ratkaisuja ja/tai edistetään yhteistä tiedonluomista

Avainlausumien ohittaminen sudenkuoppana

Tavallisessa keskustelussa:

- toisen puhetta kuunnellaan ”niputtaen”
- huomion kiinnittämistä vaativia avainlausumia (ns. kuuma puhe) ei kuulla ja ne päästetään ohi
- näin menetetään samalla asian käsittelyn kannalta tärkeää tietoa ja ajattelun ituja

Avainlausumien poiminta ja avaaminen

Dialogissa:

- toisen puhetta kuunnellaan sanatarkasti ja avainlausumien hoksaamisen idealla
- avainlausuma avataan tiedustelemalla siitä lisää
- kysytään avoimin kysymyksin
- tiedustellaan riittävästi, niin että asia tulee ymmärretyksi